

Mr. sc. Lejla Turčilo
Univerzitet u Sarajevu

UČITI O MEDIJIMA I UČITI IZ MEDIJA

(Prilog čitanju knjige *Izazovi mas-medija*)

Prikaz knjige: Kečo-Isaković, Emina (2006), *Izazovi mas-medija*, TKD Šahinpašić, Sarajevo

Nedavno je u izdanju TKD Šahinpašić iz Sarajeva objavljena knjiga prof. dr. Emine Kečo-Isaković pod naslovom *Izazovi mas-medija*. Knjiga je nastala kao rezultat autoričinog dugogodišnjeg znanstvenog bavljenja fenomenom komunikacije i istraživanja medija i njihove društvene uloge. Na 208 stranica teksta, obogaćenog grafikonima i ilustracijama, autorica promišlja najvažnija pitanja komunikacijske znanosti: polazeći od definicije komunikacije, pregleda najvažnijih događaja za razvoj medija, preko odnosa masmedija i građanske ideologije, te masmedija i kulture, do zasnivanja teorije medija. U knjizi je, također, dat i pregled stavova najznačajnijih autora iz domena komunikologije i sociologije medija: od Waltera Benjamina, Rudolfa Arnheima, Maxa Horkheimera, Teodora Adorna, Herberta Marcusea, preko Jurgena Habermasa, Hansa Magnusa Enzesbergera, Claudea E. Shannona, Norberta Wienera, do nezaobilaznih Marshalla McLuhana, Niklasa Luhmanna i Umberta Eca.

Ova je knjiga značajan doprinos jedne bosanskohercegovačke autorice znanstvenom razmatranju medija i komunikacije, te njihove uloge u savremenom svijetu i životu. Ona je, međutim, i mnogo više od toga. To je, prije svega, vrlo koristan udžbenik za sve studente novinarstva i komunikacija uopće, ali i svih drugih disciplina koje su neminovno «obojene» komuniciranjem. Autorica na samom početku knjige upravo naglašava kako *gotovo da nema oblasti od politike, prava, sociologije, psihologije, ekonomije, obrazovanja, kulture, bez uticaja komuniciranja i bitnog profiliranja tih disciplina upravo uz pomoć komuniciranja* (str. 9). Da bi se razumjele ove discipline, potrebno je, stoga, proučavati komunikologiju, ali i primjenjivati njene zakonomjernosti. U njihovom interpretiranju od velike je pomoći upravo knjiga *Izazovi mas-medija*. Njenu ciljnu grupu jasno prepoznaje i

prof. dr. Hidajet Repovac, jedan od recenzenata (uz prof. dr. Šaćira Filandru), kazujući kako rukopis prof. dr. Emine Kečo-Isaković *ima i svoju pedagošku crtu koja ga preporučuje širokoj populaciji studenata*. I sama autorica, posvećujući knjigu svojim sinovima i svojim studentima, jasno naznačava za koga je ona pisana.

Knjiga nudi brojne definicije komunikacije i medija, analizira njihov historijski razvoj, te stavove vodećih autora o njima, ali i problematizira odnos «starih» i «novih» medija koji uvijek i iznova utječu na čovjekov život. Prof. dr. Emina Kečo-Isaković mišljenja je kako *upotreba savremenih sredstava masovnog komuniciranja nije samo instrument zadovoljstva, nego način da se u društvu može djelovati i opstati*. (str. 11). Upravo ovaj stav postavlja medije u fokus društva i društvenog interesa, ali i konotira jednu drugu ideju koja je od suštinske važnosti za život u današnjem svijetu. Ta ideja zapravo je *ideja medijske pismenosti* – ako su, naime, mediji uvjet opstanka i života u društvu danas, kako nas uči prof. dr. Emina Kečo-Isaković, onda od naše sposobnosti kvalitetnog korištenja tih medija ovisi sposobnost tog opstanka i kvalitet tog života. *Čitav čovjekov život jeste, zapravo, nastojanje da se pomoću raznih medija prilagodi medijima kako bi bolje i lakše živio*, reći će autorica (str. 23) i tako potvrditi opravdanost razvoja jedne nove komunikološke, ali i pedagoške discipline kojoj je cilj učiti o medijima, za medije i iz medija, a koja ubrzano krči svoj put etabliranja u znanosti – medijska pismenost je, naime, na dobrom putu da zauzme važno mjesto unutar komunikacijske znanosti, tik uz *političku medijsku znanost, ekonomsku komunikaciju i kulturnu komunikaciju* o kojima u svojoj knjizi govori i prof. dr. Emina Kečo-Isaković (str. 30).

Doprinos ove knjige upravo obrazovanju za medije i obrazovanju o komuniciranju nije samo u njenoj sveobuhvatnosti, konciznosti i korisnosti, već i u sažimanju najbitnijih, često komplicirano predstavljenih činjenica vezanih za medijsku sferu i društvenu komunikaciju. Najbolji primjer tog sažimanja, koji istovremeno svjedoči i autoričinu opredijeljenost za pozitivnu društvenu ulogu komuniciranja uopće, je definicija komunikacije kao *dijaloga u zajednici!* (str. 16). Ova definicija odražava, zapravo, suštinu, ali i ideal komunikacije i, opet konotativno, naglašava svojevrsnu obavezu svih sudionika u društvenom komuniciranju da svojom kompetentnošću kontinuirano doprinose tom dijalogu, postizujući međusobno razumijevanje u prilog i na korist svim članovima zajednice, što je još jedan, neizrečen, argument *pro* medijske pismenosti. Knjiga, također, unatoč naglašavanju brojnih neriješenih pitanja i problema društvenog masmedijskog komuniciranja, ipak izražava vjeru u medije i mogućnost njihove emancipatorske funkcije, naglašavajući kako *sredstva komunikacija mogu više i bolje od onoga što čine u društvu*. (str. 80). Prof. dr. Emina Kečo-Isaković smatra kako *masmediji*

sami po sebi nisu ni dobri ni loši - opasni su oni koji njima manipuliraju. (str. 80). Upravo ova mogućnost manipulacije medijima nameće obavezu edukacije za korištenje medijima, kako bi medijska publika bila sposobna razlikovati informaciju od manipulacije, faktografsko od redundantnog, i umjela se snaći u današnjem svijetu u kojem vlada višak vijesti, a manjak informacija. Autorica nadalje polemizira s kritičarima medija koji upravo posredničku funkciju (posebno novih) medija smatraju glavnim uzročnikom stvaranja distance i otuđenosti među modernim stanovnicima McLuhanovog globalnog sela. *Otuđenje čovjeka ne dešava se u masmedijima. Ono se zbiva u društvu, a reflektira u masmedijima,* kaže autorica (str. 80).

Knjiga *Izazovi mas-medija* potcrtava i jednu, usudili bismo se reći, najbitniju karakteristiku 21. stoljeća: *Informacijsko društvo je svuda oko nas. Ono radi i za nas i protiv nas, čini se, istovremeno. Tehnologije i kompjuteri, telekomunikacije, zapravo, određuju naš život, sa ili bez naše volje.* (192. str.) Bilo da smo «informacijsko-komunikacijski domoroci» ili «informacijsko-komunikacijski imigranti» u svijetu novih tehnologija i medija koji utječu na našu svijest i naš svijet, bez njih danas ne možemo. *Mediji su danas sistem svijeta, sistem funkcioniranja svijeta i našeg življenja u tom svijetu. Mediji su primarna datost u svijetu i mi više ne možemo biti izvan tog svijeta, izvan informacijskog svijeta.* (str. 192). Informacijski svijet je globalan po svojoj prirodi, usmjeren na konstantno i kontinuirano komuniciranje putem kojeg se ostvaruje spoznavanje drugih, ali i samospoznavanje. To, naravno, nije, niti može biti idealan svijet, ali za njegove manjkavosti, kako primjećuje prof. dr. Emina Kečo-Isaković, ne možemo kriviti isključivo medije. Da bi se unaprjeđivao taj svijet potrebno se «naoružati» strpljenjem, kritičkom mišlju i, prije svega, znanjem. *Mediji se mogu mijenjati samo onda kada se mijenja i društvo samo,* uči nas ova knjiga (str. 81). Možemo, međutim, ustvrditi i suprotno: društvo se mijenja onda kad se mijenjaju i njegovi mediji. Globalno društvo u kojem živimo možemo, dakle, učiniti boljim naučimo li razumijevati, kritički koristiti i nabolje mijenjati medije koji su njegovo «pogonsko gorivo», odnosno ukoliko smo dovoljno obrazovani da prepoznamo i prednosti i nedostatke, i kvalitete i slabosti, i potencijale i ograničenja globalnog sela koje možemo shvatiti kao naš usud ili kao našu šansu, ali koje je neminovno naša realnost. *Jedino od te realnosti lošije bi bilo – ostati izvan globalnog sela!* zaključuje knjiga *Izazovi mas-medija*.